

Het team op de kieslijst is er klaar voor....

INHOUD VERKIEZINGSPROGRAMMA D66 LAREN

1. Inleiding
2. Natuur, klimaat en duurzaamheid
3. Financiën
4. Ruimtelijke ordening, economie, wonen en mobiliteit
5. Bestuur
6. Burgerparticipatie.
7. Veiligheid en criminaliteit
8. Sociaal Domein
9. Sport en cultuur

De lijsttrekkers gaan ervoor.....

VOORWOORD

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Laren-NH meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

Inleiding: Laren verdient een nieuw verbindend perspectief

Het is onmogelijk om voorbij te gaan aan de zorgen die nu leven over tweedeling in de maatschappij: het klimaat, de kloof tussen overheid en burgers en de capaciteit van de gezondheidszorg en maatschappij om met een pandemie om te gaan.

Problemen die alle inwoners raken maar waarop Laren zelf maar een beperkte invloed heeft.

De geschiedenis is goed voor het hedendaagse Laren geweest. De erfenis is een mooi groen dorp met een prachtige cultuurhistorie, tastbaar in onder andere Singer Museum Laren en de Historische Kring. De tijd dat de economie vooral lokaal was is voorbij, evenals de luxe van veel ruimte om het dorp en Amsterdam was ver weg ondanks de "Gooische stoomtram".

Ons dorp is in trek als woon- en winkelgebied ook voor mensen buiten Laren. Maar naar het verleden kijken helpt niet als je de belangen van inwoners nu wilt dienen. De grens van Amsterdam ligt inmiddels bij het Naardermeer, de economie is amper lokaal en de A1 heeft de tram reeds lang geleden vervangen.

Een A1 die ons helpt snel naar ons werkt te brengen, maar die ook Laren in tweeën deelt.

De druk op de natuur is groot.

Covid en de klimaatverandering vraagt ook om aanpassing van ons gedrag.

Willen wij Laren beter achter laten aan onze kinderen en kleinkinderen dan moeten we aanpakken.

In ons verkiezingsprogramma geven wij een overzicht van onze ambities met Laren.

Bestuurlijk is Laren afhankelijk van een zeer groot aantal hulpverbanden en is Laren beland in de onderste 5 gemeentes als het gaat om financiële prestaties, Veel burgers zullen er weinig van merken: okay de gemeentelijke lasten zijn hoog, maar dat kunnen veel inwoners van Laren wel lijden, maar toch geldt dat beslist niet voor iedereen: ook in Laren is er sprake van tweedeling. Een tweedeling, die misschien hier nog extra sterk gevoeld wordt. Een goed bestuur van Laren dient de economische belangen van de burgers te dienen, dient de natuur, verbetert het klimaat en werkt aan vermindering van de tweedeling. Koesteren van het verleden is gepast maar niet voldoende om deze problemen te lijf te gaan.

Dat vraagt een nieuw perspectief.

Voor veel van onze ambities zoals bijvoorbeeld:

- het behoud en versterking van het landschap (denk aan de diepgevoelde wens om de A1 te ondertunnelen),

- de strijd tegen klimaatverandering,

- vermindering van de druk op de woningmarkt,

- een integraal mobiliteitsbeleid voor onze regio en

- een inclusief- en innovatief economisch beleid,

krijgen we steun uit een sterk maar vrijwillig samenwerkingsverband de Metropoolregio Amsterdam (MRA). In haar verstedelijkingsstrategie worden deze doelen ook geformuleerd.

Een gezonde blik op de toekomst beperkt zich niet tot Laren en haar historie, maar neemt als uitgangspunt dat we onze toekomst alleen maar kunnen vormgeven door volop samen te werken met anderen. Dat is ook goed voor het behoud van het historisch karakter van Laren, want naast het landschap wordt juist de diversiteit in de dorpen en steden wordt erkend als een bron van kracht van de Metropoolregio en onze welzijn en welvaart. Door een open instelling ten aanzien van samenwerking kunnen we de toekomst van onze kinderen waarborgen, behoeden we onze erfenis en bieden we de ruimte voor iedereen om zich te ontplooien.

*Daarmee geven wij inhoud aan iedereen vrijlaten mét perspectief en niemand laten vallen!
Ook onze (klein)kinderen niet. Laren verdient zo een perspectief! Stem D66 Laren.*

Fliip de Groot

2. Natuur, klimaat en duurzaamheid.

Natuur

Laren is een heel mooi dorp in een groene omgeving. De natuur is daarbij erg belangrijk. Veel inwoners willen naar buiten, om te wandelen, te fietsen, de hond uit te laten of te sporten. Allemaal belangrijk voor het welzijn en dat moet ook zeker gestimuleerd worden. Echter, daarbij moet wel een afweging gemaakt worden tussen het welzijn van de mensen en de veerkracht van de natuur. Het inwonertal stijgt gestaag en de belasting op de natuur neemt steeds verder toe. Het aantal dieren in de natuur is sterk afgenomen; jammer, maar de realiteit. Gelukkig zijn de bomen en planten nog steeds in goede conditie, mede door het onderhoud door het Goois Natuur Reservaat (GNR). Het GNR heeft een "position paper" uitgebracht met interessante aanbevelingen die nadere uitwerking verdienen.

Laten we zuinig zijn op de bossen en heide in onze gemeente.

D66 Laren vindt het belangrijk dat er verbindingen aangebracht worden tussen kleine stukken natuur ten behoeve van de vrije doorgang voor vele diersoorten. Er zijn echter kanttekeningen te plaatsen bij de voorgenomen grote natuurverbinding over de Hilversumseweg (N525) tussen Hilversum en Laren. Voorkomen moet worden dat de verbinding ten koste gaat van landschap (veel bomen dreigen gekapt te worden) en de geologische waarden in het gebied.

De verdroging van de natuur in het Gooi is een punt van grote zorg. De maatregelen van 'Laren Regen klaar' zijn ook om die reden van groot belang. Onderzocht moet worden of de beide projecten elkaar kunnen versterken. D66 Laren is tegen onnodige verhardingen en voor het gebruik van gasbeton blokken waar een grasmat voor bijvoorbeeld parkeerplaatsen op kan groeien.

Dit jaar heeft de SOLL (Stichting Oude Landbouwgewassen Laren) gezorgd voor bloemrijke akkerranden, die niet alleen prachtig zijn om te zien, maar die ook goed zijn voor bijen en andere insecten die van belang zijn voor bestuiving van planten. Het is belangrijk om zaden die passen bij de streek te distribueren om dit proces te versterken binnen de bebouwde kom en deze zaden ook te gebruiken bij beheer van groenstroken. Wel natuurlijk zorgend voor een onderhouden uiterlijk. Exoten als Amerikaanse vogelkers en reuzeberenklauw moeten bestreden worden. D66 Laren verzet zich tegen het gebruik van pesticiden.

Klimaat.

De mondiale klimaatveranderingen voltrekken zich in steeds hoger tempo, met ernstige gevolgen voor alle levende wezens: elke verandering heeft weer gevolgen voor andere systemen.

D66 neemt deze zorgen uiterst serieus.

De grote zorg geldt in de eerste plaats de uitstoot van CO₂, methaan en stikstof, waardoor de temperatuur op aarde meer dan 1,5 graden dreigt te stijgen. De gevolgen daarvan zijn desastreus en onomkeerbaar.

Willen wij de aarde leefbaar houden voor toekomstige generaties, dan zullen we het gebruik van fossiele brandstoffen moeten afbouwen en gebruik moeten gaan maken van andere innovatieve technieken die in de komende jaren voor een breed publiek en het bedrijfsleven beschikbaar gaan komen.

D66 Laren vindt dat naast het plaatsen van zo goed mogelijk recyclebare zonnepanelen (waarbij het zaak is om de ontwikkelingen qua recyclebaarheid goed in de gaten te houden) het isoleren van woningen op nummer 1 staat:

Isoleren van daken, spouwmuren, buiten muren, glas isolatie en vloer isolatie: de energiecoaches van de "Hut van Mie" staan voor U klaar en geven adviezen zonder commerciële insteek.

Nieuwbouw woningen moeten hoe dan ook gasloos zijn. D66 vindt daarnaast dat deze ook zo duurzaam mogelijk, energie neutraal en CO₂ vriendelijk gebouwd moeten worden.

Er is nog heel veel te winnen, een grote uitdaging voor de toekomst: daar zet D66 zich vol op in.

Speerpunten:

1. Laren pakt een stevige regierol bij de initiatieven die genomen moeten worden met betrekking tot het verduurzamen van woningen, scholen en openbare gebouwen. Het plaatsen van zonnepanelen op alle daken van openbare gebouwen is daar onderdeel van.
2. We gaan vol inzetten op het verder verkennen van de mogelijkheden voor collectieve warmtenetten met als voornaamste warmtebronnen geothermie (diepe aardwarmte) en warmte uit oppervlakte- en grondwater.
3. In het nieuwe regeerakkoord worden middelen vrijgemaakt voor het klimaatbeleid. Ook de provincie zet in om in 2050 klimaat neutraal en circulair te zijn. Dit alles kan mogelijkheden bieden voor Laren.
4. Er wordt flexibeler omgegaan met de verduurzaming van monumenten en woningen die onder beschermd dorpsgezicht vallen en er wordt proactief met bewoners meegedacht over het bereiken van oplossingen voor knelpunten.
5. Waar mogelijk zet Laren in op meer laad voorzieningen voor elektrisch vervoer.
6. Laren ondersteunt haar inwoners bij het verduurzamen van de woningen, ook met financiële prikkels (leges en belastingen).
7. Nieuwbouw heeft een zo laag mogelijke CO-2 footprint, is klimaat adaptief en bevordert de biodiversiteit.
8. We zullen anders moeten gaan leven, anders moeten gaan werken, anders reizen en anders consumeren. We zullen kapotte en oude spullen waar mogelijk moeten repareren en recyclen en grondstoffen hergebruiken. D66 zet zich in om deze transitie vorm te geven.

3. Financien

Hoewel de vorige gemeentebesturen waarschijnlijk met de beste bedoelingen Laren hebben bestuurd, hebben deze een slecht track-record op financieel terrein achtergelaten. Laren leeft al jaren boven haar stand. Er is te scheutig en ondoordacht met belastinggeld omgegaan. De bodem van de gemeentelijke kas is bereikt. Met zijn zware schuldenpositie scoort Laren landelijk bijzonder slecht op bijna alle financiële indicatoren. Zonder ingrijpen maakt Laren zich op voor een artikel 12 status en komt de regie over inkomsten en uitgaven bij de provincie te liggen. Dit is volgens D66 Laren totaal onacceptabel. Zeker voor een relatief rijke gemeente als Laren. Het op orde brengen van de gemeentelijke financiën zal dan ook een van de belangrijkste uitdagingen van de komende jaren worden.

Aan inzicht heeft het lang ontbroken. Pas in het najaar van 2021 plaatsten B&W in het *Larens Journaal* de begroting 2022 met o.a. twee diagrammen waardoor de informatie voor het eerst ook voor niet-ingewijden leesbaar werd. Bij 27 miljoen euro aan gemeente-uitgaven (bijna 2.500 euro per inwoner) tegenover 26 miljoen euro inkomsten blijft het tekort van één miljoen euro opvallend onvermeld. Latere versies reppen over een tekort van een half miljoen. Aan de ontvangstenkant springen de 15 miljoen van het Rijk (Gemeentefonds) en de bijna vijf miljoen van de OZB van de burgers zelf eruit. Aan de uitgavenzijde is de grootste post het Sociaal Domein met bijna 10 miljoen euro.

Hoe gemeentebestuur het begrotingstekort denkt op te vangen blijft onvermeld. Met extra rijksbijdragen, OZB-verhogingen, bezuinigingen, of verkoop van zgn. tafelzilver, zoals gemeentelijk onroerend goed? Dit zijn voor het zittende gemeentebestuur met het oog op de komende Gemeenteraadverkiezingen vervelende consequenties, voortvloeiend uit het eigen inadequaat financieel beleid. Last but not least, de 150 bladzijden toelichting op de begroting 2022 geven geen indicaties voor de vereiste uitgaven of voorzieningen voor (achterstallig) onderhoud van o.a. scholen, wegen en andere belangrijke openbare voorzieningen. Deze miljoenen dienen beter onderbouwd in de meerjarenraming. Volgens D66 Laren past het niet langer om de kop in het zand te steken.

D66 stelt voor:

- 1) Burgers beter te informeren waar financiële middelen vandaan komen, waar deze aan besteed worden, en simpelweg transparant te zijn over knelpunten;
- 2) De begroting in evenwicht te krijgen en strikt uit te voeren ter voorkoming van "artikel 12 status" waarbij Laren onder provinciaal toezicht komt te staan;
- 3) Als vaste norm te hanteren dat zowel de totale jaarlijkse lasten als de totale schuld niet mogen stijgen ten opzichte van het voorafgaande jaar. Dit impliceert dat nieuwe investeringen en noodzakelijk onderhoud (gewoon) kunnen worden gedaan, (i) zolang deze worden gedekt uit het totaal aan afschrijvingen en (ii) het totaal aan jaarlijkse lasten niet stijgt. Indien inkomsten toenemen, mede door inflatie, en rentelasten dalen, mede door de relatief lage rente op nieuwe financiering, mag worden verwacht dat de solvabiliteit en nette schuldquote stap voor stap verbeteren;
- 4) Te voorkomen dat de OZB wordt gehanteerd door B&W om tekorten mee af te dekken; een verhoging gelijklopend met de inflatie is goed verdedigbaar; eveneens te voorkomen dat (nog) meer belastingssoorten door de gemeente worden geïnd immers daarvoor ontbreken vaak expertise en capaciteit;
- 5) Periodiek de gemeentelijke en BEL-efficiency door te lichten en de BEL-bijdrage van Laren expliciet maken; op basis hiervan korte en lange termijn acties plannen, uitvoeren en controleren met speciale aandacht voor de BEL-lening aflossing met 6 miljoen euro in 2023.
- 6) Bestaande subsidies beoordelen op doelmatigheid en zo nodig herijken, d.w.z. toetsen aan eigen initiatieven en mogelijkheden van subsidie-aanvragers; nieuwe subsidies naast doelmatigheid ook toetsen aan duurzaamheid en inclusiviteit;
- 7) Gelet op de grote impact op de financiële huishouding van het Sociaal Domein, vastgoedprojecten en infrastructuur-investeringen is het verstandig raad en inwoners zo vroeg mogelijk te informeren en bij besluitvorming en uitvoering te betrekken;
- 8) Niet schuwen inwoners met financiële expertise in te schakelen op het terrein van integriteit bij aanbesteding en controle op uitvoering van werken.

4. Ruimtelijke ordening: economie, wonen en mobiliteit.

De kwaliteit van de leefomgeving van Laren wordt voor een deel binnen het dorp bepaald maar ook voor een groot deel daarbuiten; werk, scholing en specialistische zorg vinden wij voor een groot deel buiten de grenzen van het dorp. Ook de kwaliteit van natuur en recreatie vinden we voor een belangrijk deel buiten het dorp. De vervoersmogelijkheden in de regio bepalen hoe moeilijk of eenvoudig het is van dat alles gebruik te maken. De plannen op dit gebied worden vooral door het Rijk en de Provincie Noord-Holland gemaakt. Van grote invloed op deze plannen is een samenwerkingsverband "Metropoolregio Amsterdam" (MRA). Hierin wordt samengewerkt door de gemeentes Haarlemmermeer, Zaanstad, Amsterdam, Almere en de gemeentes uit de Gooi- en Vechtstreek alsmede de Provincies Noord-Holland en Flevoland. Bijzonder aan deze samenwerking is dat de samenwerking volledig vrijwillig is en geen enkele gemeente of provincie onderworpen is aan plannen die gemaakt worden in opdracht van de samenwerkingspartners. Dit wordt lang niet altijd goed begrepen in Laren.

Van groot belang voor Laren is de recent verschenen verstedelijkingsstrategie van de MRA. In Laren kunnen wij D66 Laren, erg blij zijn met de uitkomsten daarvan op het gebied van wonen, natuur, mobiliteit, economie en duurzaamheid.

De belangrijkste uitgangspunten van de visie worden door D66 Laren omarmd, te weten: menselijke maat, innovatie, duurzaamheid en inclusiviteit. Met daarin aandacht voor de "Kracht van verscheidenheid", een verscheidenheid waaraan Laren door het woonklimaat, cultuur, winkelgebied en dorpschoon in belangrijke mate bijdraagt. De MRA formuleert het als volgt met een onderstreping door D66 Laren:

"De Metropoolregio heeft een internationale oriëntatie, maar weet die te combineren met de menselijke maat en hoge leef kwaliteit. Een belangrijke bijdrage daaraan levert de meerkernige structuur van de metropool, met Amsterdam als kernstad en op korte afstand een aantal nieuwe en historische steden en karakteristieke dorpen en met daartussen open, veelal waterrijke landschappen, groene scheggen tot diep in het stedelijke gebied en het grote open water van Markermeer en IJmeer. Het landschap is een groenblauw raamwerk met een veelheid aan waarden en kansen. Het houdt de afzonderlijke steden herkenbaar en zorgt voor een uitgestrekt recreatiegebied dat voor iedereen in de regio dichtbij is. In verhouding met andere Europese metropoolgebieden is in de MRA sprake van relatieve sociaaleconomische gelijkheid. Ook dat draagt in belangrijke mate bij aan de hoge leef kwaliteit van de regio. "In de paragrafen van ons verkiezingsprogramma over economie, wonen, natuur en mobiliteit wordt naast de lokale vraagstukken ook de relatie met de verstedelijkingsstrategie gelegd."

Economie:

In de Metropoolregio Amsterdam verdienen we ons geld o.a. in Amsterdam aan de Zuidas en op het Mediapark in Hilversum.

De verdien capaciteit van een (regionale) economie hangt van veel factoren af waaronder een goed overheidsbeleid om de innovatie te stimuleren, een goed investeringsklimaat waar factoren bij horen een goede woonomgeving, natuur, landschappelijke kwaliteit, cultuur en goede scholen. Als kernkwaliteit van de MRA wordt "diversiteit" van de sub-regio's genoemd. Laren draagt veel bij op deze gebieden - zelfs boven haar "gewicht"- maar wat beter kan, is actief en naar vermogen de ontwikkeling in de MRA ondersteunen en bij te dragen aan ontwikkelingsprogramma's zoals in de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij.

Lokale economie:

Het grote Horeca-en winkelaanbod in Laren zorgt voor werk en levendigheid. De aantrekkingskracht van het dorp is hierin een belangrijke factor tezamen met het culturele aanbod (Singer!). Kleinschalige evenementen bevorderen de levendigheid en ruimte daarvoor moet geboden worden. Om draagvlak voor de (verkeers-) druk die een en ander met zich meebrengt te behouden moeten in de breedte (cultuur, zorg, sport) inwoners hiervan profiteren. Bijzonder Laren is hiervoor opgericht. D66 ondersteunt dit streven zeer.

Mobiliteit:

Interlokaal

D66 Laren heeft de ambitie om de regio te laten functioneren als één vervoersregio met aandacht voor fiets (korte afstand en lange afstand), OV (trein, metro en bus) en zodoende een optimale mix van modaliteiten te bevorderen. Voor grotere afstanden is de E-bike steeds belangrijker voor woon/werk/ studie verkeer al dan niet in combinatie met openbaar vervoer. Deze positieve ontwikkeling dient gestimuleerd te worden.

Voor wat betreft OV verbindingen moet er geprofiteerd worden van de HOV-verbinding naar Hilversum CS. De OV fiets moet zoveel mogelijk aangeboden worden bij de belangrijkste bushaltes, ook voor toeristisch verkeer. Het fijnmazige buurtvervoer moet worden gestimuleerd om bij de belangrijkste OV punten te komen: zeker als het Ziekenhuis Tergooi in Blaricum definitief dicht gaat. Daarnaast zou een proef voor vervoer van toeristen die niet met de fiets verder willen geprobeerd moeten worden, mede door promotie van gebruik van de P&R gebieden in het weekend.

Snelwegen bevorderen het leefklimaat aan de ene kant in Laren maar zijn ook een bron van geluid en fijnstof. Daarnaast is het een lang gekoesterde wens van D66 Laren om de twee delen van Laren weer "bij elkaar" te hebben door ondertunneling van de A1. Het streven van de MRA om "landschapsinclusief" te ontwikkelen en het landschap te versterken maakt de MRA tot bondgenoot voor deze wensen. Lokaal verkeer wordt in een aparte paragraaf behandeld.

Onderzocht moet worden in welke mate in Laren "vervoersarmoede" heerst. Vervoersarmoede gaat over 'het niet kunnen komen waar je zou willen komen, waardoor je deelname aan maatschappelijke activiteiten belemmerd wordt' .

Lokaal

Wij vinden, dat de verkeersoverlast (met name op vrijdag en zaterdag) aangepakt kan worden door regulering van de verkeersstromen van het inkomende verkeer. Voor voetgangers en fietsers is het door het drukke gemotoriseerde verkeer niet altijd prettig in het centrum.

D66 wil zich blijven inzetten voor het verbeteren van de situaties van voetgangers en andere kwetsbare verkeersdeelnemers.

Aansluitend stellen wij, dat de verkeersstroom Hilversum-Eemnes vv. omgeleid moet worden via het Rijkswegennetwerk in plaats van door het centrum van Laren.

Het doorgaande verkeer is zeer onvriendelijk voor de gezondheid, gezien de vele uitlaatgassen waarmee ons dorp geconfronteerd wordt.

Verder stellen wij voor dat de Nieuweweg een wandelzone wordt. Tevens stellen wij voor dat er verkeersregelaars/boa's worden ingezet op de vrijdagmiddag bij het marktterrein, waardoor de verkeersoverlast aldaar wordt teruggedrongen.

Gezien de ervaringen in het verleden en de houding van het Openbaar Ministerie (die plaatsing van snelheidscamera's niet ondersteunt) zien wij alleen mogelijkheden van belemmeringen aanbrengen op de doorgaande wegen zoals Eemnesserweg, Hilversumseweg en Naarderstraat. Instellen van de 30-km-zone in het centrum heeft in Laren al plaatsgevonden en krijgt ongetwijfeld uitbreiding naar meerdere wegen in ons dorp.

Binnen het centrum zouden er (om het fietsgebruik – ook van buiten het dorp- te stimuleren) betere fietsstallingsmogelijkheden gecreëerd dienen te worden bijvoorbeeld in de omgeving van Plein 1945, Stationsweg en op de Brink. Dit raakt tevens de zo door D66 gestimuleerde klimaatdoelstellingen.

Meer fietsen, minder autorijden.

Fiets- en voetgangerverkeer dient volgens D66 Laren meer aandacht te krijgen in zowel het centrum als daarbuiten door blijvende roep aan eigen inwoners voor het vrijhouden van voetpaden en de gemeente voor het goed inrichten van kruisingen van wegen.

5. Bestuur

Bestuur gaat over wie waar over gaat en hoe er gezorgd wordt dat betrokkenen aan het woord kunnen komen en de nodige kennis mobiliseren. Wanneer we naar de situatie van Laren kijken vallen een paar dingen op: heel veel taken die de gemeente Laren heeft, worden gedaan in een dertigtal zogenaamde Gemeentelijke 'Gemeenschappelijke regelingen'. Dat zijn samenwerkingen met verschillende gemeentes om efficiënt en effectief te kunnen opereren maar die het nadeel hebben dat de Gemeenteraad als hoogste orgaan nauwelijks invloed heeft bij zeer belangrijke zaken zoals Jeugdzorg en andere taken in het sociaal domein. Ook de uitvoering van de belastingheffing is aan Huizen uitbesteed. De mogelijkheden tot eigen beleid zijn dus gering, ook al door de financiële situatie van Laren.

Een paar samenwerkingsvormen springen hier uit: de BEL (samenwerking van Blaricum, Eemnes en Laren). De uitvoering van veel gemeentelijke taken vinden daar (nog) plaats. "Nog" omdat het er naar uitziet dat de BEL die op haar beurt ook weer wil uitbesteden in een zg. regierol. Dit betekent nog minder invloed op het beleid en de uitvoering dan er al was. Het is immers een indirecte gemeentelijke regeling waar een meerderheid beslist en dan wordt dat ook nog eens uitbesteed. Goede reden om zo spoedig mogelijk de toekomst van de BEL te bespreken, met als inzet dat: als er ingekocht wordt, door de best mogelijke partner en met een zo groot mogelijke betrokkenheid van de Gemeenteraad.

Een ander is 'Regio Gooi en Vechtstreek'. Ook dit samenwerkingsverband van Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdmeren, voert gemeentelijke taken uit en is idealiter een platform van samenwerking op velerlei gebied. Een samenwerking die kan voorzien in een verbetering van de bestuurskracht van de gemeentes in de Gooi en Vechtstreek. Dat deze verbeterd moet worden is duidelijk geworden uit verschillende onderzoeken die tussen 2015 en 2019 hebben plaats gevonden. Het Rijk heeft daarom de regio de opdracht gegeven om door samenwerking de bestuurskracht te versterken.

We zijn nu ruim 2 jaar verder, maar die laatste opdracht heeft te weinig resultaat opgeleverd. Er zijn wel wat positieve signalen. Zo is onlangs in Laren een nieuwe raadscommissie in het leven geroepen met als onderwerp 'bovenlokale samenwerking'. Een eerste begin, maar niet meer dan dat.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is geen gemeenschappelijke regeling maar een platform om op basis van consensus tot goed beleid te komen. De Gemeenteraad is dus volledig betrokken bij de besluitvorming. Het belang van de MRA wordt elders in dit Verkiezings-programma uitgewerkt. De soms gevoelde huiver voor de MRA heeft dus geen grondslag in de feiten.

Ondanks de kleine ruimte voor eigen beleid en de hoge gemeentelijke lasten is er tot op heden in Laren weinig draagvlak voor fusie met andere gemeentes. Om die zelfstandigheid te behouden moet tenminste:

- * de financiële situatie (verder) op orde,
- * de rol van de gemeenteraad zoveel mogelijk versterkt worden
- * de attitude tot samenwerking positief zijn

Uitgaande van het besluit in 2019 rest niets anders dan te trachten de samenwerking in de regio te verbeteren. Voor Laren betekent dat: meer en beter samenwerken met de Metropoolregio Amsterdam (MRA), de Regio Gooi en Vechtstreek, de BEL Combinatie en de gemeente Huizen op het gebied van het Sociaal Domein en de Belastingen.

Voor de komende periode streeft D66 Laren naar:

- Intensievere samenwerking met de MRA (verhoging van onze deelname aan de planvorming, versterking van de slagkracht, meer/betere informatie naar de gemeenteraden en de inwoners, inwoners betrekken bij de plannen, meer betrokkenheid van de portefeuillehouders naar de gemeenteraden)
- Geen samenwerking zoeken buiten de regio Gooi en Vechtstreek en MRA (voorkomen van versnippering). Dus geen bestuurlijke samenwerking met regio Amersfoort/Eemland, zoals het huidige college wenst).
- Als taken uitbesteed worden (en dat gebeurt ondanks de bezwaren hieronder toch door de BEL) voor de drie BEL-gemeenten, dan alleen naar één en dezelfde partner; dus niet zoals nu gebeurt, belastingtaken Blaricum en Laren naar Huizen en voor Eemnes naar Baarn (omdat zo'n versnippering buitengewoon inefficiënt is).
- Dat de BEL-combinatie (gezien de vele onderzoeken van de laatste jaren) beter moet gaan presteren op het gebied van kwaliteit van de dienstverlening en financiën. De BEL-Combinatie onderzoekt momenteel of het in plaats van een uitvoeringsorganisatie, zoals nu, een regieorganisatie kan worden. De taken worden dan uitgevoerd door derden-partijen en de BEL bestuurt dat. D66 is daar geen voorstander van, want dat zet de uitvoering veel te ver weg van de drie gemeentebesturen. De BEL fungeert dan alleen als niet noodzakelijk tussenstation. Als blijkt dat de schaalgrootte onvoldoende is, dan is bundeling van de drie gemeente met één of meerdere grotere gemeenten de enige overblijvende mogelijkheid. Alle andere middelen zullen niet tot het gewenste resultaat leiden (betere kwaliteit van de dienstverlening voor de inwoners, bij voorkeur tegen lagere kosten).

6. Burgerparticipatie.

Lokale democratie is meer dan eens in de 4 jaar gemeenteraadsverkiezingen. Naast deze vorm van *politieke democratie* is er een *maatschappelijke democratie* die uitgaat van betrokkenheid, deelname en zeggenschap van inwoners in de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijke plannen en beleid, kortweg *burgerparticipatie* genoemd. Het gaat om een breed scala aan samenwerkingsvormen, variërend van gelote burgerpanels en burgerraden, jongerenraden, sociale raden, coöperatieve wijkraden en energie-coöperaties tot Right to Challenge (uitdaagrecht). Het gaat nadrukkelijk om een niet-politieke vorm van participatie.

Lokale organisaties, instellingen en bedrijfsleven kunnen daar ook bij betrokken zijn.

Inwoners moeten (vroeg-)tijdig over burgerparticipatie geïnformeerd worden. Over cruciale zaken als: wie kan een burgerinitiatief starten en hoe; hoe wordt het georganiseerd; wat is de rol van de gemeente; wie is verantwoordelijk voor de voortgang en coördinatie; rapportage naar college en raad toe en, zeker zo belangrijk, de financiën. De huidige website van de gemeente biedt geen steun en inspiratie om je m.b.t. burgerinitiatieven te oriënteren. Een toegankelijke sectie Burgerparticipatie is een eerste vereiste, met o.a. een participatie-kalender met overzicht van plannen, lopende projecten en resultaten. Ook een ambtenaar die voor inwoners aanspreekbaar is, is cruciaal.

Laren is weliswaar niet een geheel onbeschreven blad als het gaat om burgerparticipatie maar het kan en móet beter! De ongekende rijkdom aan kennis en creativiteit onder inwoners wordt onvoldoende ter versterking van gemeentelijk beleid benut. De focus in ons dorp is nog altijd té eenzijdig gericht op vrijwilligerswerk. Die sector functioneert uitstekend maar daarnaast verdient burgerparticipatie een hoge notering op de agenda van de gemeente. Dit vereist een mentaliteitsverandering bij de leden van raad en college alsook bij ambtenaren. Het gaat om een open en proactieve houding naar een krachtige facilitering van burgerparticipatie toe, op basis van vertrouwen en waardering.

Al in 2011 zag een (uitstekende) Beleidsnota Burgerparticipatie in de BEL-gemeenten het licht, maar tien jaar later moet geconstateerd worden dat er in Laren maar mondjesmaat met die beleidsmogelijkheden is gewerkt. De laatste jaren zijn er enkele initiatieven genomen, tezamen een bescheiden stap op de participatie-ladder: een burgerpanel dat in 2020-21 input heeft geleverd voor resp. duurzaamheidsbeleid en de Kunst- en Cultuur nota en nu eenzelfde proces m.b.t. burgerparticipatie doorloopt; de L100-inwonertop in september 2016; een sportraad; en, sinds 1 oktober j.l., een jongerenraad.

D66 Laren vindt dat om burgerparticipatie te doen slagen er twee partijen nodig zijn: gemotiveerde inwoners die bereid zijn zich in te zetten voor een project zonder daarbij politieke aspiraties te hebben maar die voor maatschappelijke belangen opkomen en een gemeentebestuur dat inziet dat samenwerking met zijn burgers alleen maar voordelen zal opleveren.

Voorwaarde is dat het proces transparant is en de terugkoppeling over de resultaten naar de deelnemers en andere geïnteresseerden glashelder. Daarbij geldt de regel: duidelijkheid vooraf voorkomt teleurstelling achteraf.

D66 Laren maakt zich sterk voor implementatie van de hierboven genoemde beleidsnota "Burgerparticipatie in de BEL-gemeenten" incl. een jaarlijkse evaluatie m.b.t. de voortgang.

D66 Laren is voor maximale toepassing van een gelijkwaardig speelveld voor inwoners in gemeentelijke besluitvorming, namelijk aan de *voorkant* daarvan, en ook voor zwaarwegender vormen van participatie-zoals co-produceren en Right to Challenge.

De gemeente heeft zich, in antwoord op schriftelijke vragen van de D66 fractie m.b.t. de implementatie van het rapport "Zicht op de Civil Society in de BEL-gemeenten" (2019) van de BEL-Rekenkamercommissie, bereid verklaard om burgerinitiatieven te steunen die een gemeentelijke deeltaak willen realiseren. Daarbij zou zij wel een individuele weging van geschiktheid willen toepassen.

D66 Laren heeft moeten constateren dat die voorwaardelijkheid helaas nog niet actueel is: de gemeente is het avontuurlijke pad op weg naar deze vorm van burgerparticipatie nog niet ingeslagen.

D66 Laren is van mening dat burgerinitiatieven met menselijke maat tegemoet getreden moeten worden, d.w.z. regel-luw, wanneer knellende regelgeving of andere bestuurlijke obstakels goede projecten dreigen te blokkeren. Daarbij moet vanzelfsprekend het wegen van enerzijds specifieke burgerbelangen en anderzijds het algemeen belang van doorslaggevende betekenis blijven in de besluitvorming van college en raad.

D66 Laren signaleert diverse onderwerpen die zich lenen voor burgerparticipatie, bijv. Energietransitie Warmte; inrichting van de Brink; wateroverlast; afvalbeleid; parkeer- en andere verkeersvraagstukken (zoals een autoluwe Nieuweweg of Naarderstraat); WMO; en woningbouwontwikkeling. Daarnaast is er beleidsontwikkeling waarbij burgerparticipatie wettelijk verplicht is, zoals de nabije participatie-uitdaging m.b.t. de Omgevingswet.

D66 Laren vindt dat organisaties die zich inzetten voor burgerparticipatie, zoals *Bewoners maken het Gooi*, *Right to Challenge* en energiecoöperatie *De Hut van Mie*, steun van de gemeente verdienen. Mogelijkheden om burgerparticipatie te organiseren in regionaal verband (BEL, regio Gooi & Vechtstreek en Metropool Regio Amsterdam, MRA) verdienen ten zeerste grote betrokkenheid van de zijde van Laren. Een actueel voorbeeld is de Regionale Energie Transitie (RES).

De inwoners van Laren mogen verwachten dat Laren uiterlijk na de volgende gemeenteraadsverkiezingen bij het samenstellen van het nieuwe gemeentebestuur haar huidige bedroevende score op de participatie-ladder heeft omgezet in de klinkende score waaraan zij, gezien het potentieel binnen haar gemeenschap, verplicht is.

7. Veiligheid en criminaliteit.

D66 Laren vindt dat er heel wat zaken op dit gebied goed gaan, maar staat natuurlijk altijd klaar voor verbeteringen. Daarom hechten wij belang aan de uitkomsten van de veiligheidsmonitor, die regelmatig in ons dorp plaatsvindt. Indien hiertoe aanleiding is, willen wij ons inzetten voor meer Politie en Boa's in het centrum en in de wijken. Te voet en op de fiets surveillerend, want in de auto is er nauwelijks sprake van contact. In het centrum moeten politie en Boa's regulerend en assisterend aanwezig zijn, maar wanneer het nodig is ook goed repressief optreden. In de wijken moeten politie en de Boa's contact hebben met de inwoners.

De inmiddels in Laren goed georganiseerde BPV's (Buurt Preventie Verenigingen) zijn een voorbeeld van particulier initiatief op het gebied van veiligheid. D66 Laren zal deze bewegingen blijven stimuleren.

D66 Laren is bereid om hier passende voorstellen voor te doen richting de Burgemeester, het College van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad.

Tussen je veilig voelen en veilig zijn is er altijd een verschil en dit is zeer individueel. Waar de één zich veilig waant, meent de ander dat het niet genoeg is. Daarom is het van belang dat maatregelen van en door wie dan ook tevoren goed worden afgewogen. D66 Laren wil zich goed laten informeren door de onderzoeken (veiligheidsenquêtes die continu plaatsvinden en gegevens van de politie) en zo nodig actie ondernemen en/of voorstellen doen.

Je veilig voelen in je woon- en leefomgeving is een groot goed en daarvoor zullen we ons gezamenlijk, U en Wij ons moeten inzetten.

Bij je veilig voelen is meteen te denken aan zaken als cybercriminaliteit, ondermijningsactiviteiten en niet te vergeten de bedreigingen in de eigen huiselijke omgeving van zowel buitenaf als (helaas soms) van binnen uit.

D66 Laren denkt hierbij onder meer aan de problemen die ouderen in hun huis en op de wegen in Laren ondervinden. Complimenten zijn hier op z'n plaats voor het "Toegankelijkheidsteam" die bijna dagelijks hiervoor aandacht vraagt en goed overleg met de gemeente heeft.

Kinderen moeten veilig over straat kunnen en ook op straat kunnen spelen zonder bedreigingen van welk onheil dan ook.

D66 Laren is trots op burenzorg en wijkzorg zoals het voortreffelijk opgezette netwerk van Buurt Preventie Verenigingen (BPV) die hierin gezamenlijk optrekt met politie, brandweer en handhaving.

D66 Laren is alert op de ontwikkelingen van cybercriminaliteit. zoals eerder aangeduid. Cybercriminaliteit is niet een “ver van ons bed show” maar raakt ook de burgers van Laren en zeker de ouderen. We hebben het hier over het steeds meer opkomende “internetfraude, afpersing, phishing, leegtrekken bankrekeningen e.d.

D66 is zich terdege bewust van het feit, dat het gemeentebestuur hier een zeer belangrijke rol in kan spelen, maar roept daarbij alle burgers ook op om samen te werken waar mogelijk onder het motto:

“Veiligheid in je omgeving beleven en bevorderen doe je samen en veraangenaamt het leven”

8. SOCIAAL DOMEIN.

Laat iedereen vrij maar niemand vallen !!

In 2015 is het gehele Sociale Domein gewijzigd en grotendeels overgeheveld naar de gemeenten onder de noemer “inclusieve samenleving”. Dit is een goed streven met name om een tweedeling in de maatschappij te voorkomen. Helaas is het ook met een fikse bezuiniging gepaard gegaan. D66 Laren heeft destijds haar zorgen geuit en in 2022 moeten wij constateren dat deze zorg breed gedeeld wordt.

Jeugdzorg

Met name de specialistische jeugdhulp in HBEL-verband (samenwerking tussen de gemeente Huizen en de BEL) behoeft aandacht: de afdeling Maatschappelijke Zaken HBEL heeft voorgesteld dat zij vanuit regionale samenwerking regisseur wil worden van specialistische jeugdhulp en een beperkte groep zorgaanbieders wil contracteren. Onderbouwing of dit goedkoper zal zijn, wordt door HBEL niet gegeven.

De grote zorg van D66 Laren is dat de gemeente vanuit financieel oogpunt op de stoel van de zorgverlener gaat zitten.

D66 Laren vindt een betere en directere samenwerking met zorgverleners (huisartsen, psychiaters, psychologen en hulpverleners) een eerste vereiste.

Maatschappelijke taken

Laren heeft de uitvoering van haar maatschappelijke taken overgeheveld naar de gemeente Huizen. Dat betekent dat twee-derde van ons gemeentelijk budget wordt beheerd door Huizen. Veel verordeningen worden vanuit de gemeente Huizen opgezet.

Het Larens WMO (Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning)-loket is slechts 1 dagdeel per week geopend en wordt daarom slecht bezocht. D66 Laren wil de lokale maatschappelijke ondersteuning versterken. Wij stellen voor het WMO-loket zichtbaarder te maken door vaker open te zijn en het te verplaatsen naar bijvoorbeeld het Brinkhuis.

Wij stellen tevens voor het WMO-loket uit te breiden met het actiever verstrekken van informatie van andere maatschappelijke instellingen, zoals het Taalcafé, Wajong, Vluchtelingen-werk, de Voedselbank, etcetera.

Ook stellen wij voor om een OCO (Onafhankelijke Cliënten Ondersteuning) op te richten naar het voorbeeld van Almere.

Wat opvalt is dat veel nieuw beleid en mogelijkheden tot bezuinigingen worden geschreven vanuit gemeentelijk perspectief.

D66 Laren wil erop toezien dat het beleid en de verordeningen veel meer vanuit cliënten-perspectief worden opgesteld.

Armoede

Er zijn inwoners die het financieel niet of nauwelijks redden. Voor hen vormt de Voedselbank, met tevens een uitgiftepunt in Laren, een noodzakelijke ondersteuning.

Het ministerie van Sociale Zaken heeft een eenmalige ondersteuning voor de minima aangekondigd, welke door de gemeenten zal worden verstrekt.

D66 Laren zal wil erop toezien dat deze gelden ook daadwerkelijk aan de groep inwoners, die hiervoor in aanmerking komen, wordt toebedeeld.

Zorg en gezondheid.

Er zijn grote zorgen over gezondheid en gelijke kansen voor iedereen in de maatschappij.

D66 Laren wil investeren in preventie wat betreft gezondheid door middel van het aanzetten tot meer beweging en sport. Onder anderen de buurt/sport-coaches, kunnen in het stimuleren hiervan bij een brede groep in de samenleving een centrale en belangrijke rol spelen.

Een ander aspect, dat een belangrijke rol speelt bij preventie qua gezondheid is gezonde voeding.

D66 Laren wil voorlichting over gezonde voeding stimuleren op onder andere scholen, aan zowel de leerlingen alsook aan de ouders.

De zorg is door de Corona-crisis complexer en zwaarder geworden, waardoor in de Geestelijke Gezondheidszorg wachtlijsten (nog) langer zijn geworden.

9.

10. Cultuur en Sport.

Cultuur.

Cultuur is het bindmiddel en draagt bij aan een het welzijn van onze gemeenschap.

Stimuleren van cultuur is belangrijk en vraagt om samenwerking tussen de verschillende partners in ons dorp en in de regio. D66 Laren ziet graag dat onze eigen cultuurdragers zich kunnen laten zien en horen en toegankelijk zijn voor iedereen. Kennismaken met kunst en onze cultuur moet laagdrempelig zijn.

We zijn trots op onze musea, theaters en kunstenaars: Singer Laren, het Brinkhuis, Ons Genoegen, de Bibliotheek, de Volksuniversiteit, Papageno Huis, de diverse ateliers, de Atelierroute Laren, de Papagaai, de Gooise Academie voor Beeldende Kunst, het Geologisch Museum Hofland, de Gooische Muziekschool, de Drum- & Showband MCC, de Gooische Zangschool, Mannenkoor De Speuit, Muziekvereniging St. Jan, Rosa Spier Huis, Dynamic Arts, Film aan de Brink, Historische Kring Laren, het Dickens theater, Kunstenaars en kinderen in de school (KKIDS), de Kunstenaars Vereniging Laren Blaricum, Kunst in de Kamer (KIK), Stichting Kunst in Laren en particuliere diverse galleries.

Singer Laren, het Hart van Laren (het Brinkhuis) en het zwembad hebben altijd grote bijdragen van de gemeente ontvangen. Eigenlijk boven het vermogen van zo'n kleine gemeente.

Met Singer Laren zijn afspraken gemaakt om de subsidiebijdrage af te bouwen. D66 steunt dit beleid, maar wil de mogelijkheid openhouden dat de gemeente incidenteel inspringt op subsidiekansen die co-financiering vereisen. Ook de exploitatie van Hart van Laren is problematisch en het is goed dat gekeken wordt naar een stabiele toekomst voor 'de woonkamer van Laren.

Voor alle subsidies geldt dat er op transparante wijze over de resultaten gerapporteerd wordt aan college en raad, zodat inzicht ontstaat of het geld op de juiste wijze is gebruikt en welke resultaten er mee geboekt zijn.

Gezien de benarde financiële situatie van de gemeente Laren, zal er weinig ruimte zijn voor nieuw beleid. D66 Laren pleit ervoor dat er in de toekomst een post in de begroting opgenomen wordt waaruit initiatieven t.b.v. activiteiten voor de oudere jeugd en de oudere eenzame Laarders ondersteund wordt. Naast de bestaande verplichtingen aan Singer en Hart van Laren zouden zulke activiteiten ook kunnen plaatsvinden bij voorbeeld in het gebouw van Ons Genoegen.

Ook kiest D66 Laren voor meer kunst in de openbare ruimte.

Helaas heeft het GAD het ophalen van kranten weer naar zich toe getrokken waardoor Drumband MCC een fors inkomensverlies heeft. D66 Laren zou zich willen inzetten co-subsidiering te zoeken bij Nederlandse- of Europese fondsen en andere publieke partijen.

D66 Laren pleit ervoor dat Het Brinkhuis en de Bibliotheek meer bekendheid zouden geven aan de mogelijkheid om er tijdens de coronatijd rustig te kunnen studeren als daar thuis geen plaats voor is.

Sport.

Sport staat ook voor sociale binding, vitaliteit en gezondheid voor jong en oud in Laren. De gemeente is verantwoordelijk voor een goede infrastructuur en het lokale sportakkoord helpt bij het ontwikkelen van een duidelijke integrale visie. De gemeente beschikt over een ambtenaar Sport en Welzijn en de Sportraad wordt bij besluitvorming altijd om advies gevraagd.

D66 erkent de trend waarin de sport zich in de maatschappij bevindt: individualisering (topsport), terugloop van ledenaantallen, vraag naar meer flexibiliteit, tekort aan vrijwilligers en zorg over gezonde financiën .

D66 ondersteunt het streven naar een sportraad op BEL niveau omdat leden uit deze dorpen van de diverse sportcomplexen gebruik maken.

D66 Laren vindt dat er meer samenwerking tussen sportverenigingen, scholen en ouderenorganisaties moet worden opgezet. Onze buurtsportcoach zou daar een belangrijke rol in moeten spelen.

D66 Laren vindt dat er eenduidige en transparante afspraken moeten komen voor de verschillende accommodaties. zodat de subsidies eerlijk verdeeld kunnen worden.

LAREN KAN NOG BETER ZIJN

LAAT IEDEREEN VRIJ, MAAR NIEMAND VALLEN

Flip de Groot

Ellen Brakel

Yvonne Berghorst

Frederique Fontaine

Ton Schutte

Ronald Spaan

Paul van der Maas

Jaap Kamp

Gerben Everts

Jim Juffermans

Nico Wegter